

Nr 30

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående rätt för Konungen att i vissa fall förordna om avvikelser från tulltaxan m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 4 januari 1960 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 32, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning angående rätt för Konungen att i vissa fall förordna om avvikelser från tulltaxan m. m.

Beträffande *propositionens huvudsakliga innehåll* må här anföras följande.

I propositionen framlägges förslag beträffande de tullsänkningar som föranledes av Sveriges anslutning till konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA). Konventionen innebär i denna del i huvudsak att tullarna på varor som härrör från avtalsslutande länder skall avvecklas successivt under en tioårsperiod. Början göres med en 20-procentig tullsänkning den 1 juli 1960. Förslaget avser fullmakt för Konungen att för Sveriges del förordna om de avvikelser från tulltaxan som föranledes härav.

Det ovannämnda *författningsförslaget* är av följande lydelse.

Förslag

till

förordning angående rätt för Konungen att i vissa fall förordna om avvikelser från tulltaxan m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Skall för vara, som införes till riket, enligt bestämmelserna i konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen utgå lägre tull än enligt gällande tulltaxa, äger Konungen förordna om den avvikelser från tulltaxan, som föranledes av nämnda bestämmelser.

Vad i första stycket sägs om tull enligt tulltaxan skall jämväl hava avseende å tull eller särskild tullavgift, som utgår med stöd av förordningen den 15 maj 1959 (nr 180) angående rätt för Konungen att förordna om uttagande av tull i vissa fall eller tidigare förordningar i samma ämne.

2 §.

Konungen äger fastställa de föreskrifter som vid tillämpning av förordnande enligt 1 § erfordras för bestämmande av varas ursprung, för meddelande av tullrestitution eller eljest för provning huruvida och i vilken omfattning tull skall erläggas.

Denna förordning träder i kraft å dag som Konungen bestämmer.

I de i anledning av propositionen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 522 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 649 av herr *Hedlund m. fl.* har hemställts, att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 32 måtte

a) besluta att sista meningen i förordningen angående rätt för Konungen att i vissa fall förordna om avvikelse från tulltaxan m. m. skall hava följande lydelse:

»Denna förordning träder i kraft å dag som Konungen bestämmer och upphör att gälla den 30 juni 1961», samt

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla

1) att förslag angående avveckling av protektionistiska inslag i fiskala tullar med anledning av Sveriges anslutning till EFTA må föreläggas riksdagen, samt

2) att till riksdagen årligen må avlämnas redogörelse angående utvecklingen inom EFTA m. m. i enlighet med vad i motionerna anförts.

Till behandling i detta sammanhang har utskottet jämväl upptagit de i anledning av propositionen nr 25 väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 518 av herrar *Sunne* och *Per-Olof Hanson* samt II: 641 av herr *Boija m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen i samband med behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 25 måtte besluta sådan ändring av tulltaxenummer att tullfrihet skall gälla för import av textil- och konfektionsmaskiner fr. o. m. den 1 juli 1960».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna II: 641 (II: 640) och II: 649.

Rörande motiveringen för det i propositionen framlagda förslaget hänvisar utskottet till ovannämnda statsrådsprotokoll. Redogörelsen härutinnan återfinnes å s. 3—5 i propositionen.

Av innehållet i de förevarande motionerna må här återges följande.

Till stöd för yrkandet i de likalydande motionerna I: 518 och II: 641 anföres i de likalydande motionerna I: 517 och II: 640 bl. a. följande. I sitt betänkande om den svenska textilindustrien har textilutredningen lämnat en redovisning av branschens konkreta problem samt diskuterat

vilka åtgärder som kan bidra till en förbättring av dess läge. De rekommendationer och förslag som utredningen förordar avser i allmänhet åtgärder, som bör genomföras av branschens företag och organisationer själva utan statlig medverkan. I vissa fall är emellertid även åtgärder från statsmakternas sida motiverade. Av textilutredningens analys framgår klart, att de aktuella problemen för den svenska textilindustrin kan i allt väsentligt återföras på det höga kostnadsläget. Skillnaderna i tillverkningskostnaderna mellan Sverige och övriga västeuropeiska länder uppskattas till 10—25 % på varuvärdet.

En kostnadsfaktor av icke oväsentlig betydelse, som är helt beroende av statsmakternas åtgöranden, gäller tullbelastningen på importerade textil- och konfektionsmaskiner. Sjustatsmarknaden har redan framkallat och kommer än mer att kräva betydande nyinvesteringar för att motverka det höga svenska kostnadsläget. I rådande hårda konkurrensläge tillmätes en reduktion av kostnaderna för maskininvesteringarna med tio procent, vilket är nuvarande tull, en betydande vikt av branschens företrädare. Då någon egentlig inhemsk produktion av textilmaskiner inte finns, föreslår textilutredningen, att tullfrihet skall tillämpas för sådana maskiner som inte tillverkas inom landet. Utredningens förslag på denna punkt bör förverkligas i och med sjustatsavtalets ikraftträdande samt gälla generellt för importerade textil- och konfektionsmaskiner. Motionärerna föreslår därför att riksdagen måtte besluta ändring i sagda hänseende av tulltaxan med giltighet fr. o. m. den 1 juli 1960.

I de likalydande motionerna I: 522 och II: 649 anföres i huvudsak. I propositionen framhålles att för vårt lands vidkommande endast ett fåtal tullar torde böra betraktas som fiskala. Ett sådant åberopande utgör emellertid icke motiv för att underlåta riksdagsbehandling av ärendet. De fiskala tullarna måste till sin karaktär bedömas på samma sätt som beskattning. Beskattningsrätten skall utövas av riksdagen allena. Riksdagen bör därför inte lämna ett så omfattande bemyndigande som förordas i propositionen. Kungl. Maj:t bör i stället anmodas framlägga förslag om avvecklingen av de protektionistiska inslagen i de fiskala tullarna. Detta bör medhinnas utan överskridande av tidsgränsen den 1 juli 1960.

Förslaget till förordning angående rätt att i vissa fall förordna om avvikelser från tulltaxan innebär ett synnerligen omfattande bemyndigande, vilket också framhålles av departementschefen. Det torde emellertid stöta på praktiska svårigheter att underställa riksdagen varje ändring av det svenska gränsskyddet, som föranledes av anslutningen till EFTA. Det är emellertid angeläget att riksdagen får möjlighet att närmare ta del av hur bemyndigandet utnyttjats för att om så befinnes erforderligt meddela nya riktlinjer. Av den anledningen bör det givas endast ett år i sänder, så att riksdagen årligen får tillfälle att närmare bedöma hur bemyndigandet använts mot bakgrunden av EFTA:s utveckling. Det ligger i sakens natur att ändringar i konventionsreglerna m. m. till betydande del kommer att ske

successivt genom olika åtgärder, som var för sig inte är av så genomgripande natur. En sådan utveckling torde vara den bästa för EFTA:s ändamålsenliga funktion. Det är emellertid angeläget att riksdagen på ett tillfredsställande sätt får ta del av utvecklingen inom EFTA och bereds tillfälle att ange allmänna riktlinjer för de svenska ståndpunktstagandena. Detta synes kunna ske, om Kungl. Maj:t årligen avlämnar en redogörelse för vad som under föregående år förekommit i dessa frågor. I och för sig kan en sådan redogörelse tänkas utformad på olika sätt, men med nu gällande ordning synes det lämpligast att den lämnas i den proposition, som enligt vad motionärerna förordat måste framläggas med anledning av att bemyndigandet att göra avvikelser från tulltaxan gäller för endast ett år i sänder. Propositionen bör innefatta redogörelser för under föregående år vidtagna ändringar i konventionsreglerna, hur dessa ändringar jämte övriga inom EFTA träffade beslut och av medlemsstaterna vidtagna åtgärder inverkat på det svenska gränsskyddet, vilka ändringar av tullsatserna som Kungl. Maj:t med riksdagens bemyndigande vidtagit samt för den allmänna ekonomiska utvecklingen inom EFTA och dess återverkningar för det svenska näringslivet.

Genom ett sådant tillvägagångssätt skulle riksdagen ha möjlighet att mera ingående följa utvecklingen inom EFTA och pröva för svenskt vidkommande eventuellt erforderliga åtgärder. Redogörelsen i propositionen skulle utgöra en värdefull bakgrund och vägledning vid ekonomisk-politiska bedömanden över huvud taget. Särskilt inledningsvis kan delade meningar uppkomma om i vilken utsträckning man utan riksdagens hörande har rätt att biträda bindande beslut inom EFTA och om i vilken utsträckning Kungl. Maj:t äger utnyttja bemyndigandet om rätt att göra avvikelser från tulltaxan. Genom här föreslagna årliga redogörelse i proposition skulle sannolikt praxis härutinnan utvecklas efter relativt kort tid. Därjämte finge riksdagen möjlighet att årligen meddela allmänna riktlinjer för såväl de svenska ståndpunktstagandena inom EFTA som för handhavandet av bemyndigandet att göra avvikelser från tulltaxan.

Utskottet

Sedan Kungl. Maj:t den 4 december 1959 godkänt konventionen angående den europeiska frihandelssammanslutningen, EFTA, har Kungl. Maj:t i proposition nr 25 till innevarande års riksdag hemställt om riksdagens godkännande av Sveriges anslutning till konventionen. Utrikesutskottet har i utlåtande nr 2 hemställt om bifall till propositionen.

Enligt i EFTA-konventionen närmare angivna bestämmelser skall medlemsstaterna successivt avveckla sina tullar under en tioårsperiod med början den 1 juli 1960. Denna förpliktelse gäller alla varor utom de särskilda jordbruks- och fiskeprodukter, som upptagits i bilagor till konventionen. Fiskala tullar är i princip undantagna från avvecklingen. Beträffande sistnämnda tullar skall dock avveckling ske av eventuellt förekommande pro-

tektionistiska element antingen i samma takt som för övriga tullsänkningar eller på en gång dock senast den 1 januari 1965. I fråga om interna skatter skall det protektionistiska elementet avskaffas senast den 1 januari 1962. Det åligger medlemsstaterna att före den 1 juli 1960 underrätta EFTA-sammanslutningens råd om vilka tullar de avser att behandla som fiskala tullar. I den mån anmälan inte sker i fråga om någon fiskal tull, kommer denna att automatiskt omfattas av konventionens bestämmelser om tullavveckling. Varje medlemsstat äger vidare tillämpa lägre tullsatser än de, som de programenliga avvecklingsbestämmelserna vid varje tidpunkt medger. Rådet kan också — under förutsättning av enhällighet — besluta om en snabbare avvecklingstakt.

Ett genomförande av tullsänkingsprogrammet förutsätter avvikelser från den av riksdagen antagna tulltaxan. Med hänsyn till de praktiska svårigheterna att förelägga riksdagen varje ändring i tulltaxan, som kan föranledas av Sveriges anslutning till konventionen, har Kungl. Maj:t i den till bevillningsutskottet hänvisade propositionen nr 32 hemställt om bemyndigande att förordna om de avvikelser från gällande tullbestämmelser, som påkallas genom konventionen.

I de likalydande motionerna I: 522 och II: 649 har bl. a. hemställts, att Kungl. Maj:t skall erhålla ett till den 30 juni 1961 tidsbegränsat bemyndigande att förordna om de avvikelser från tulltaxan, som blir erforderliga. Som motivering för yrkandet har anförts angelägenheten av att riksdagen får möjlighet att närmare taga del av hur bemyndigandet utnyttjats samt att riksdagen, om så befinnes erforderligt, skall kunna meddela nya riktlinjer för de svenska ståndpunktstagandena.

Därest riksdagen, såsom utrikesutskottet förordat, godkänner Sveriges anslutning till konventionen och denna därefter ratificeras av medlemsstaterna, har vårt land förbundit sig att avveckla de tullar, som inte är uttryckligen undantagna i konventionen eller utgör fiskala tullar, på det sätt och i den takt, som föreskrives i konventionen. Någon inskränkning i den programenliga tullavvecklingen under tioårsperioden kan därefter inte utan enhälligt beslut av medlemsstaterna ifrågakomma.

Det av Kungl. Maj:t begärda bemyndigandet avser i fråga om rent protektionistiska tullar således endast att ge Kungl. Maj:t möjlighet att inom den av riksdagen uppdragna ramen vidtaga de åtgärder av företrädesvis formell karaktär, som föranledes av konventionens bestämmelser. Om emellertid tullavvecklingen, på sätt förutses i konventionen, helt eller delvis skall genomföras i snabbare takt än ovan nämnts, måste självfallet riksdagens medgivande dessförinnan inhämtas. Likaså erfordras riksdagens godkännande om konventionen skall utsträckas att omfatta ytterligare någon stat.

Som förut nämnts skall rådet underrättas före den 1 juli i år om vilka fiskala tullar, som varje medlemsstat anser sig böra bibehålla och vilka således inte skall omfattas av bestämmelserna om avveckling. I annat fall

blir sådan tull att hänföra till de tullar, som skall avvecklas. Även fiskala tullar med protektionistiskt inslag skall anmälas före nämnda dag, varvid tillika skall anges om det protektionistiska elementet skall avskaffas i samma takt och på samma sätt som rent protektionistiska tullar eller om det skall avskaffas på en gång senast den 1 januari 1965. Fråga uppkommer således vilka tullar som från Sveriges sida skall anmälas som rent fiskala tullar eller finanstullar med protektionistiskt element. Dessa frågor är — även om de ur statsfinansiell synpunkt har förhållandevis liten betydelse — av sådan karaktär att de i och för sig skall avgöras av riksdagen. Emellertid är vissa frågor om avveckling av finanstullar med eller utan protektionistiskt inslag föremål för överläggningar de olika medlemsstaterna emellan. Dessa överläggningar kan antagas komma att fortgå även under juni månad, då riksdagen inte är samlad. Det torde inte heller vara möjligt att lämna rådet de nämnda underrättelserna med förbehåll om ett senare godkännande från riksdagens sida. Under sådana förhållanden torde det vara nödvändigt att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att träffa erforderliga avgöranden i angivna frågor och att med för Sverige bindande verkan göra ovannämnda anmälningar rörande de fiskala tullarna. Av angivna skäl bör också sättet för avvecklingen av de protektionistiska elementen i förekommande fiskala tullar beslutas av Kungl. Maj:t. I detta sammanhang bör understrykas att det i nuvarande statsfinansiella situation inte finns anledning att — utan att motsvarande fördelar uppnås för vårt land — avveckla de finanstullar, som enligt konventionens regler må bibehållas. Det sagda får dock inte tolkas så att utskottet anser, att protektionistiska inslag i tullarna bör bevaras. På denna punkt innebär konventionen, som förut nämnts, en ovillkorlig förpliktelse till avveckling.

Utskottet vill vidare — då bemyndigandet måste betraktas som en undantagsföreteelse betingad av det speciella läget — framhålla angelägenheten av att Kungl. Maj:t såvitt möjligt och i lämpliga former under höstsessionen underrättar riksdagen om resultatet av nämnda överläggningar och de utfästelser som sålunda gjorts. Likaså finner utskottet naturligt, att Kungl. Maj:t på lämpligt sätt även senare håller riksdagen informerad om utvecklingen inom frihandelsområdet och om de åtgärder, som från svensk sida vidtagits i anledning av bestämmelserna i konventionen.

Av det anförda framgår att det i främsta rummet är i fråga om de åtgärder, som måste vidtagas före den 1 juli 1960, som det begärda bemyndigandet för Kungl. Maj:t får mera självständig betydelse. För tiden därefter blir det huvudsakligen fråga om verkställighetsåtgärder från Kungl. Maj:ts sida. Under sådana förhållanden kan utskottet inte finna erforderligt att Kungl. Maj:t årligen återkommer med begäran om bemyndigande att sänka tullarna i enlighet med de förpliktelser, som Sverige åtagit sig genom EFTA-konventionen. Utskottet anser således, att riksdagen bör lämna Kungl. Maj:t det begärda bemyndigandet. I den mån de i de väckta motionerna framställda yrkandena icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anför, hemställer utskottet, att de av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Utskottet behandlar härefter yrkandet i de i anledning av propositionen nr 25 väckta, till utskottet hänvisade likalydande motionerna I: 518 och II: 641, vari hemställts om tullfrihet för importerade textil- och konfektionsmaskiner fr. o. m. den 1 juli 1960. Som motivering för yrkandet har anförts, att sjustatsmarknaden redan krävt och kommer att kräva betydande nyinvesteringar inom textilindustrin för att motverka det höga svenska kostnadsläget. I rådande konkurrensläge tillmätes därför en reduktion av kostnaderna för maskininvesteringar med tio procent, motsvarande nuvarande tull, stor vikt.

I skrivelse den 23 mars 1959 till chefen för handelsdepartementet hemställde textilutredningen, att proposition måtte framläggas till 1959 års riksdag om införande av tullfrihet för sådana textil- och konfektionsmaskiner, som inte tillverkas inom landet. Skrivelsen har överlämnats till chefen för finansdepartementet. Sedermera har textilutredningen i sitt i december 1959 avlämnade betänkande (SOU 1959: 42) ånyo framlagt förslag om tullfrihet för importerade maskiner av ovan nämnt slag i syfte att stärka den svenska textilindustrins konkurrenskraft. Betänkandet är för närvarande föremål för remissbehandling.

Utskottet är väl medvetet om, att den inhemska textil- och beklädnadsindustrin under senare år haft att kämpa med ökade svårigheter och att ett genomförande av ett frihandelsområde kan komma att medföra ett skärpt konkurrensläge för denna industri. Det kan heller inte förnekas, att den av textilutredningen och motionärerna förordade tullfriheten för textil- och konfektionsmaskiner av sådant slag, som icke tillverkas inom landet, kan vara av betydelse för att nedbringa industrins kostnader. Å andra sidan måste de frågor av teknisk och administrativ natur, som är förenade med en sådan åtgärd, beaktas. Utskottet förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t i anledning av de gjorda framställningarna tar frågan under övervägande och, om förutsättningar därför föreligger, snarast möjligt framlägger förslag till frågans lösning. Utskottet anser sig således inte kunna tillstyrka omedelbara lagstiftningsåtgärder i ämnet och avstyrker därför bifall till motionerna I: 518 och II: 641.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts föresvarande proposition nr 32, antaga det vid propositionen förgade förslaget till förordning angående rätt för Konungen att i vissa fall förordna om avvikelser från tulltaxan m. m.; samt

2) att de likalydande motionerna I: 522 av herr Bengtson m. fl. och II: 649 av herr Hedlund m. fl. samt de likalydande motionerna I: 518 av herrar Sunne och Per-Olof Hanson samt II: 641 av herr Boija m. fl. måtte, i den mån de icke

kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 17 mars 1960

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Spetz, Jansson, Gustaf Elofsson, Söderquist, Bengtson, Oscar Carlsson, Wårnberg och Hellebladh; samt

från andra kammaren: herrar Sundström, Brandt i Aspabruk, Nilsson i Svalöv, Kollberg, Allard, Vigelsbo, Magnusson i Borås, Gustafson i Göteborg, Engkvist och Andersson i Essvik.